

d'espart. Les sabates d'home eren més complicades pel fet de tenir una plantilla més gruixuda. S'havia de fer a la pell unes **entalladures** amb una **alena** («lezna»). Això consistia en rebaixar la pell una mica per dos costats paral·lels amb el trinxet i obrir-hi unes espies perquè poguessin passar les agulles.

—Després de posar la plantilla, quin altre pas s'ha de fer?

—El **viratge**, que com diu la mateixa paraula, es tracta de cosir una **vira** al voltant de la part davantera de la sabata. És una tira que reforça el calçat i es cus entre la sola i la pell. Per a cosir-la es feien servir uns fils de cànem pegats amb una pega especial: la pega de sabater. Jo recordo la seva preparació quasi com un ritus de bruixeria al qual m'ajudava, quan podia, fins i tot la meva dona. En una olla expressa per a això, i en una proporció determinada, hi barrejava pega negra i pega grega i ho remenava amb un bastó. Quan estava calent hi afegia aigua freda. Aquesta pasta la treballava ben treballada amb les mans, talment com si pastés bunyols, fins a donar-li el to, que a vegades s'enceritava i a vegades no. Havia de quedar de color or negrenc. S'havia d'estirar per fer els pegots, i la resta es deixava a l'olla. Per tallar el fil d'espart que es necessita per cosir, es fa d'una manera especial, sense tisores: mullo els dits amb saliva i els passo pel tros de fil que vull trencar. D'aquesta manera queden els caps de fil més fins i és més fàcil de poder-ne fer passar les puntes pels forats marcats. Se'n poden tallar tants de trossos com es vulgui —jo porto unes sabates fetes meves cosides amb dotze branques de fil— i després s'hi passa la pega perquè les branques quedin com si fossin una. A cada una de les dues puntes de fil encolat hi enganxem un pèl de porc senglar i ja es pot cosir pròpiament, passant pels dos forats de la plantilla que ja havíem fet abans amb l'**alena** de manera que quedi un cosit nuat.

—Un cop posada la vira, quin altre pas ve?

—**Posar la sola**. La vira ha deixat un espai buit al mig de la sabata on s'hi ha de posar els **cambrillons** perquè quedi llis. Abans s'empastaven amb un tall de sola molt bona o bé amb

retalls de pell. Aquest espai que es recobria era, com ja hem dit, el que deixava buit la vira, des de la planta fins al taló.

Seguidament s'havia de posar la sola. Aquesta es cosia amb la vira que sobresortia. Els cuiros abans eren curtits d'una altra manera. Les soles eren més grasses i duraven més temps. S'havia d'esperar tretze mesos perquè una pell fos ben curtida i es feia amb l'escorxa d'alzina. Ara amb tres mesos ja n'hi ha prou. Fem tantes trampes, fins i tot amb nosaltres mateixos. Encara ara als països nòrdics les curteixen més bé. A la sola s'hi ha de fer també un altre tipus d'entalladures amb un **obre-entalladures** i s'ha de cosir amb la vira.

—Ara la sabata ja porta la sola. Què més li falta?

—Els **talons**. Els talons solien ser d'una sola peça en el cas de ser sabata de dona, o de diferents peces primes enganxades una amb l'altra si es tractava d'una sabata d'home. En aquest últim cas era l'única part de la sabata que anava enganxada. La resta era tot cosit. Després es podia fer un **picapunt** o una **ruleta** per a marcar els punts cosits que s'havien fet.

Finalment es donava color a la sabata. «lojar» se'n diu pròpiament el procés. Es feia servir un **ferro franc** calent i la sabata quedava com planxada. Es polia amb cera. En aquest apartat es fan servir tècniques pròpies de marroquineria.

—Quines eines i materials necessita un sabater per a fer una sabata?

—Un **trinxet** (espècie de ganivet), una màquina de cosir industrial, una **alena**, **ferros francs**, **pata**, un **esquiro**, **martells**, un **peu de ferro**, **les formes**, **tintes**, **ceres**, un **ràpid** o màquina per fer treballar les gomes i els plàstics...

—Una sabata té diferents parts, quines són?

—**Sola**, **taló**, **enfranc**, **planta**, **empenya** i **punta**.

—Quant de temps necessita per a fer una sabata?

—Per a fer una sabata d'home, que sempre és un procés més llarg, necessitava més de dos dies de temps.

—Finalment, per acabar, ens podria explicar alguna cosa curiosa relacionada amb la seva professió?

—Sí, tinc quatre parelles de sabates que me les he fetes jo i les més velles, que encara me les poso, tenen 20 anys. Abans, quan em dedicava a fer sabates, als estius venia la senyora Pujarnisclé i es triava un model de sabates molt especial i tot seguit jo les confeccionava.

He tingut la sort, fent de sabater pel meu compte, de no haver sentit tocar mai cap campana per ser a l'hora a la feina ni he hagut de sotmetre'm sota les ordres de cap encarregat o director. Això sí, he anat treballant i combinant aquest treball amb la meva veritable afecció: la música.

EUGÈNIA CROS

la lesna